

דף ח

דין חרישה בשביעית ותוספת שביעית – במועד קטן ג-ד.

ט. א. באלו אופנים האב גולה ע"י בנו והבן גולה ע"י אביו, ובאלו אינו גולה?
ב. מה דין גלות בהכאת עבד וכותי? מה דין מלקות לחובל בהם?

א. האב גולה ע"י הבן באופנים שאין מצוה בדבר, כגון שלימדו אומנות וכבר יש לו לבן אומנות אחרת. (וכן בשחטב עצים ביער ונשל הברזל מן העץ. תוס').

הבן גולה ע"י אביו – בכל אופן. ולדברי רב כהנא, הדין כן רק לחכמים, אבל לרבי שמעון הסובר חנק חמור מסייף – אינו גולה, שלא מצינו גלות מכפרת אלא לדבר שמיתתו בסייף, ולא במיתת חנק החמורה יותר.

ב. העבד והכותי גולים ולוקים על ידי ישראל, שאם הרגו ישראל בשוגג – גולים, ואם קללוהו – לוקים. וישראל גולה על ידם [כמאן דאמר כותים גרי אמת הם (ע' סנהדרין פה). ואעפ"י שאינם בכלל 'עושה מעשה עמך']. ישראל שקילל כותי אינו לוקה, שכן אינו עושה 'מעשה עמך' (ונשיא בעמך לא תאר). אבל העיד עליו לחייבו מלקות והזום – לוקה. וכן אם הכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה – לוקה, כמאן דאמר אין מקישים הכאה לקללה. [ויש דעה המקישה אותם, ולפיה אינו לוקה. ונחלקו בדבר תנאים בסנהדרין פה. ע"ש. ומשמע מהרמב"ם שלהלכה מקישים הכאה לקללה ולפי"ז אינו לוקה].

א. למעשה גזרו על הכותים להיותם כגויים לכל דבריהם, הלכך אין ישראל גולה או לוקה על ידיהם (ע' בפירוש רבי יהונתן מלונגיל, וכ"כ המפרשים בבאור השמטת הרמב"ם).

ב. נחלקו האחרונים במכה את עבדו ושהה יום או יומים עד שמת, האם גולה אם לאו.

ג. המכה את עבדו הכאה, שיש בה שוה פרוטה – כתב בספר קצות החשן (תכד, עפ"י ב"י תכ) שאינו לוקה, ואעפ"י שפטור מלשלם שהרי הוא כרכוש, הריהו כשאר חובל בחברו שריבתה תורה לתשלומין ולא למלקות [כי בעצם הוא 'בר תשלומין' אלא שזכה באותו ממון משום מה שקנה עבד קנה רבו. יש מבארים דבריו רק לענין תשלומי צער ריפוי ובושת, שלענין זה אין לרב קנין בו, אבל תשלומי נזק אין בהם חיוב מעיקרא (עפ"י הגר"ח). ולפי"ז אם אין חיוב בתשלומין הנ"ל או שאין בהם שוה פרוטה – לוקה].

דף ט

כ. א. מה דינו של גר תושב שהרג את הנפש בשגגה?

ב. מה דינו של עכו"ם שהרג נפש בשגגה?

ג. מה דינו של ישראל שהרג בשגגה גר תושב?

א. גר תושב שהרג ישראל; אפילו הרגו ללא התראה ואפילו בשגגה – נהרג.

דעת הרמב"ם ורוב הראשונים שנידון למיתה בבית דין. ויש שפרשו נהרג ביד גואל הדם, כי אין לו עיר מקלט, אבל לא בב"ד.

גר תושב שהרג גר תושב – גולה. לדברי רב חסדא: בדרך ירידה דוקא, אבל בדרך עליה – נהרג. ולרבא, בדרך עליה פטור מכלום.